

HAZATÉRÉSÜK NEM KÍVÁNATOS

MÁLENKIJ ROBOT A SZLOVÁKIAI
MAGYAROK KÖZÖTT

A málenkij robot a Kárpát-medence más térségeihez hasonlóan a felvidéki magyarságot sem kímélte. Más területekkel, például Kárpátaljával ellentétben azonban mindaz, ami a szlovákiai magyarokkal történt, jórészt máig feltáratlan: sem 1989 előtt, sem utána – talán Dobos Ferenc kutatásait kivéve – nem történt a témában jelentős előrelépés. E mögött az érdektelenség mögött azonban nem csupán a hiányzó kutatói kapacitást kell keresni, hanem az etnikai motívumot is, hiszen az elsősorban a felvidéki magyarokat sújtó folyamatok feltárása szemmel láthatóan nem érdeke a szlovák történetírásnak.

A történeti feltárás hiánya egyben azt is jelentette, hogy – egy-két kivételtől eltekintve – nem történt meg az érintett személyek emlékeinek rögzítése, s ez a mulasztás ma már pótolhatatlan, mint ahogy nem történt meg az emlékek generációk közötti áthagyományozása sem, hiszen a téma a rendszerváltásig még a szűkebb közösségeken belül is tabunak számított. Azért, hogy a szlovákiai magyar köztudatból a málenkij robot emléke kitörlődött, a Szovjetunióba való elhurcolásokat közvetlenül követő csehszlovák intézkedések is okolhatók: a lakosságcsere, a csehországi deportálások, a reszlovakizálás ugyanis nemcsak hogy nagyságrendileg jóval több személyt érintett, de azt a szlovákiai magyar közösség is olyan kollektív traumaként élte meg, amely felülírt, elfedett más emlékeket.

Az, ami 1944 végén és 1945 elején a szlovákiai magyarok ezreivel történt, egyrészt része volt a régió szovjet térhódítással járó erőszakos átforgatásának, de annak a folyamatnak is, amely során a magyarságot vélt vagy valós bűneiért kollektíven büntetni akarták, s nem mellékesen része volt a csehszlovák nemzetállam építését szolgáló erőszakos eszközöknek is, miközben ezek a tényezők összekapcsolódtak és tragikus hatással voltak az érintett lakosságra.

NAGYHATALMI ÖNKÉNY
ÉS NEMZETÁLLAMI TERVEK

Éppen ezért ezek a folyamatok nem érthetőek meg az Eduard Beneš képviselte csehszlovák vezetés és a szovjetek együttműködésének ismerete nélkül. Az 1943 decemberében megkötött szovjet-csehszlovák egyezményben ugyanis a szovjetek, annak fejében, hogy Beneš teljesen kiszolgáltatta országát – vállalva, hogy a csehszlovák kül- és belpolitikát a szovjet érdekekhez igazítja –, teljes támogatásukról biztosították a tisztán szláv Csehszlo-

vakia kiépítésének tervét. Így mindazt, ami 1944–45 fordulóján Kárpátalja déli részén, illetve a mai Dél-Szlovákiában a magyar lakossággal történt, különös tekintettel a tömeges elhurcolásra, a fentiek fényében kell értelmezni.

A Vörös Hadsereg és a Szovjetunióban felállított, vele együtt harcoló csehszlovák hadtest 1944 októberében kezdte meg az akkori Szlovákia és Magyarország ma már Szlovákiához tartozó területeinek felszabadítását – ami egyben szovjet megszállást is jelentett – s ezzel párhuzamosan a polgári lakosság terrorizálását és elhurcolását. A civil lakosság szovjetek általi elhurcolásának két alapvető formája volt. Az elsőt elsősorban a háborús években magukat politikailag exponált, a szovjetek által háborús bűnösnek tekintett vagy valamilyen más okból a szovjet biztonsági szervezetek a figyelmébe kerülő személyek egyéni kiválasztása és elhurcolása jelentette, amely minden nemzetiséget, szlovákot, magyart, ukránt, ruszint, németet sújtott. Az ilyen típusú elhurcolások hátterében nemegyszer olyan feljelentés állt,

amely a szovjet szervekhez kommunistáktól vagy partizánoktól érkezett.

Bár a megtorlásnak ez a fajtája az ország egész területét érintette, a legtöbb áldozata mégis a keleti régiókban, Sárosban, Zemplénben, a Szepességben volt, ahová először ért el a szovjet hatalom. Az ilyen esetekben az elhurcoltak listáján olykor a deportálás okát is feltüntették. Lényegében ebbe a kategóriába tartozik a Szlovenszkói Magyar Párt tíz vezető tisztségviselőjének – köztük Esterházy Jánosnak – az elhurcolása is, amelyre 1945 júniusában került sor. Már ez a dátum is jelzi, hogy bár a civil lakosságot érintő foglyuszedés súlypontja 1945 első hónapjaira esett, azok a harcok elülte utáni időszakban is folytatódtak.

A másik fajtáját a csoportos (tömeges) elhurcolás jelentette. Ezekben az esetekben egy-egy település szinte teljes férfilakosságát – olykor nőket is – a háború okozta károk helyreállításával összefüggő „néhány napos munkára” (málenkij robot) vitték el, miközben az elhurcolást még csak meg sem próbálták bármiféle vádakkal alátámasztani. A málenkij robot súlypontja a Bodrogrköz és Ung-vidék 51 magyar településére esett, de érintette a Szepesség német községeit és a volt Abaúj vármegyéhez tartozó Szepsi járás falvait, ahonnan 14 magyar és német lakosságú településről vittek el embereket. Ettől nyugatabbra viszont csak a volt Gömör megye négy magyar településéről hurcolták málenkij robotra a helyi lakosságot.

A FELVIDÉKI MÁLENKIJ ROBOT

Mint ismeretes, Kárpátalján a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsának 1944. november 12-i ülésén meghozott 0036-os számú operatív rendelete alapján kezdődött meg a magyar nemzetiségű katonaköteles lakosság összegyűjtése és elhurcolása. A 4. ukrán hadsereg még a kárpátaljai tisztogatóakció befejezése előtt, 1944. november 24-én érte el a mai Szlovákiához tartozó Bodrogrköz térségét, majd rövidesen az NKVD egységei is megérkeztek ide, s a 0036-os rendelet alapján – a Kárpátalján már kipróbált módszerekkel – itt is megkezdtek a magyar nyelvű férfilakosság összegyűjtését.

Dél-Szlovákiában a tömeges elhurcolások 1944. december 1-jén kezdődtek és valamikor 1945. február utolsó napjaiban értek véget, amikor már a Kassától nyugatra eső Szepsi járás lakosait is elvitték. A Bodrogrközben meginduló elhurcolások első szakasza 1944. december 1–6. közé esett, amikor a térség 16 településéről hívták háromnapos munkára a férfilakossá-

got. Az akció tervszerűségét és etnikai színezetét jelzi, hogy a 16 község között a régió valamennyi jelentős, a környező falvakra is kisugárzó hatással bíró települése (Királyhelmece, Lelesz, Bodrogszerdahely stb.) ott volt.

Ezt követően, december 6–12. között a bodrogi aprófalvak és az Ung-vidék települései kerültek sorra. A két szakasz között a számos hasonlóság mellett néhány különbség is kimutatható. Míg az első szakaszban mindig az adott település egy tágasabb épületében gyűjtötték össze a málenkij robotra toborzottakat, addig a második hullám esetén egy-egy központi település szolgált gyűjtőhelyként. A kiszállítás útvonala is különbözött: míg az első hullám elhurcoltjai mintegy kéthetes erőltetett menetet követően – a szolvai tábor érintésével – a Vereckei-hágón keresztül jutottak Szomborba, addig az Ung-vidékiek a garanyi és szinnai táborokat megjárva, majd az Uzsoki-hágón átkelve érkeztek meg a szombori gyűjtőlágerbe.

A Szepsi környékéről elhurcoltakat Kasán gyűjtötték össze, ahonnan gépjárművekkel a lengyelországi sanoki tranzittáborba vitték őket, ahol sor került a bevagonírozásukra. Akár a bodrogi, akár a Szepsi környékén lezajlott málenkij robotot nézzük, vitathatatlan az a tervszerűség és nisztematikusság, ahogy a régió magyar (esetleg német) többségű falvait sorra vették. Nem érvényes viszont ez a Rimaszombat térségében érintett négy gömöri településre, amelyek egymástól távolabb terültek el, s a közöttük lévő magyar falvakat az elhurcolások egyáltalán nem érintették. Ezért úgy véljük, hogy itt nem tervszerűen végrehajtott akcióról lehetett szó, hanem esetleges történésekről, amelyekben a kulcsszerepet egy-egy szovjet katonai parancsnok önkényes döntése játszhatta.

A Torna mellett, 650 lakosú Abafala községben 1945. január 23-án egy orosz százas német nemzetiségű lakosokat keresett, de mivel ilyenek a településen nem éltek, 65 erős, munkaképes személyt, közöttük jelentős számban nőt hurcoltattak el Szerencsre, ahol másokkal együtt bevagonírozták őket. Ebben az esetben azt feltételezhetjük, hogy az elhurcolás egyetlen okát a felsőbb parancsok által előírt létszám feltöltése jelentette, s hogy ez épp Abafalát érintette, a véletlennek tudható be. Ugyanígy véletlenszerűnek tűnik Vámosbalog (ma Nagybalog) lakosságának sorsa is. A Balog-völgy északi részén, a szlovák-magyar nyelvhatár közvetlen közelében található szinmagyar településről és a szomszédos Uzapanittról januárban romeltakarítási munkák ürügyével hurcoltak el 139 fiatal felnőttet, köztük 43 nőt. Őket többnapos gyalogmenet után Miskolcra kísérték, majd ott bevagonírozva a Donbasz bányavidékére szállították.

A szlovákiai magyarok elhurcolása és lágerélete nem különbözött attól, amit a kárpátaljai vagy épp az anyaországi magya-

rok átéltek. A bevagonírozást – akár Szombor, Sanok vagy más település volt annak helyszíne – 2-3 héten át tartó utazás követte a Donbasz-medence valamelyik lágeréig. A marhavagonokba összehúzódtak, tisztálkodási lehetőségtől megfosztott és alutáplált elhurcoltak közül ekkor az út viszonyosságai, a lágerélet első heteiben pedig a járványok miatt haltak meg a legtöbben. Aki az első heteket túlélte, arra jobb esetben néhány hónapos, rosszabb esetben pedig többéves kényszerű lágerélet várt, embert próbáló, kemény munkafeltételekkel, túlsúlyos, egészségtelen barakkokkal, szinte ehetetlen és alig tápláló étellel.

AKIKET MEGTAGADOTT ÁLLAMUK

A málenkij robot igazi sajátosságát a felvidéki magyarok esetében a saját kormányuk és államuk hozzájuk való viszonya jelenti. Prága magatartása egyértelmű következménye volt azoknak a csehszlovák nemzetállami terveknek, amelyek végső célja a németek és magyarok nélküli Csehszlovákia kialakítása volt. A málenkij robot ezeknek a terveknek volt egy eleme, s ezért joggal mondhatjuk, hogy a szlovákiai magyarok tömeges elhurcolása nem csupán a munkaerő mozgósítását szolgálta, hanem a térség etnikai átformálását is.

Ha az elhurcolást végrehajtó egységek nem is, a tranzittáborok vezetése ezzel nyilvánvalóan tisztában volt, hiszen a visszaemlékezések azt jelzik, hogy úgy Szinnán, mint Szolván működött egyfajta etnikai alapú szelektálás. Ezekben a táborokban ugyanis az adatfelvétel során az elhurcoltaknak a nemzetiségükről is színt kellett vallaniuk. A magukat szlováknak vagy csehnek vallóknak pedig lehetőségük nyílt a szovjet hadsereg oldalán harcoló csehszlovák hadtestbe jelentkezni, sőt néhány esetben otthonukba is hazatérni. Ezt a szlovák nyelvet valamilyen szinten beszélő bodrogi és Ung-vidéki magyarok közül is megpróbálták néhányan kihasználni, ám csak keveseknek sikerült. A csehszlovák toborzótisztek ugyanis kétséges esetekben például a *Miatyánk* szlovák nyelven történő elmondásával ellenőrizték az elhurcoltak nemzetiségét. Szlovákuimádkozni pedig a szlovákiai magyar ember csak a legkritikább esetben tudott. A dilemma, hogy a felvidéki magyarok minek mondják magukat, szlovákiai magyarnak, szlováknak vagy akár magyarországi lakosnak, lényegében kényszerű rabságuk szinte egész ideje alatt fennmaradt, hiszen ez a kérdés később a hazatérésük kapcsán is jelentőséget kapott.

Bár az NKVD már 1944 decemberétől tömegesen hurcolta el a Csehszlovákiához tartozó területekről a helyi lakosságot, a csehszlovák vezetés, amely ekkor még Londonban székelt, a tavasz folyamán – immár a kommunistákkal kiegyezve – először Kassára, majd Prágába tette át székhelyét, sokáig nem szólalt meg ez

ügyben. Pedig az 1944. május 8-án megkötött kétoldalú csehszlovák-szovjet szerződés alapján a front elvonultával a felszabadított területeken a civil lakosságot érintő igazságszolgáltatás a csehszlovák hatóságokat illette volna meg. Ezt azonban a szovjetek láthatóan nem tartották be, miközben a csehszlovák kormányzat – legalábbis a szlovákiai magyarok és németek tömeges elhurcolása esetében – meg sem próbálta érvényesíteni a szerződésben foglalt jogait. Csupán valamikor 1945 májusában, amikor már Prágában is internálások zajlottak, s amikor az egyenként elhurcolt szlovákok családjaitól egyre több panasz és kérés érkezett a kormányhoz, kezdtek foglalkozni ezzel a témával.

A csehszlovák kormányon belül elsősorban Vladimír Clementis külügyi államtitkár feladatkörébe tartozott az elhurcoltak ügye, aki Valerian Zorin prágai szovjet követtel folytatott gyakori megbeszélésein többször is kérte a Szovjetunióba szállítottak kiadatását, illetve a még akkor is folyó egyéni elhurcolások leállítását. A prágai kormány több ülésén is napirendre került a deportált civilek repatriálásának kérdése, ám minden látható előrelépés nélkül, mivel a szovjetek – bár szívéllyességet mutattak – egyáltalán nem voltak partnerek ebben az ügyben. Miközben a hadifoglyok hazahozataláról a kezdetektől fogva viszonylagos nyíltsággal tárgyaltak, az elhurcolt civilekkel kapcsolatban folyamatosan ködsítettek, nem válaszoltak a jegyzékekre, lényegében tagadták a felelősségüket.

Moszkvából folyamatosan azt kommunikálták Prágának, hogy csak pontos listák alapján hajlandók a deportáltak hazatéréséről tárgyalni, amikor viszont a csehszlovák fél újabb és újabb listákat készített és adott át, azokat a szovjetek nem voltak hajlandók hitelesnek elfogadni. Moszkva hivatalosan csupán 1232 csehszlovák állampolgárságú polgári személy elhurcolását ismerte el, ebből – közlésük szerint – 1945 végéig már 482 főt hazaküldtek, s további 237 személy hazatérése már intéződőtt. Csakhogy a csehszlovák listák több mint ötezer nevet tartalmaztak. Vagyis hiába volt Csehszlovákia szövetséges, Moszkva szempontjából fontosabb volt az elhurcoltak munkaereje, amelyről egyáltalán nem akart lemondani.

Persze Prágának is megvoltak a saját kis játékaik, amelyeket saját nemzetállami szándékok motiváltak. A csehszlovák politikai vezetés ugyanis szelektív repatriálási politikát folytatott, s lényegében csak a cseh és szlovák elhurcoltak hazatérését szorgalmazta. Ennek jegyében a szovjeteknek átadott memorandumokban kezdetől fogva igyekeztek elkülöníteni a cseh és szlovák elhurcoltak ügyét a magyarokétól és németekétől, jelezve, hogy ez utóbbiak hazatérése nem élvez prioritást. Ezt a szándékot meglehetősen direkt módon fejezte ki a csehszlovák külügyminisztérium 1946. október 16-án Moszkvába küldött

VÁMOSBALOG TRAGÉDIÁJA

A gömöri községben 1945. január 17-én dobolták ki, hogy a 16–45 év közötti férfiak és nők meleg ruhával, valamint háromnapos étellel jelentkezzenek a Majoros-udvarban. Az összetereztetett közel 150, többnyire fiatal felnőtt férfit és nőt másnap négyes sorokban Miskolc felé indították, ahol egy héttel a romeltakarításban segítettek. Ezt követően az idősebbeket, betegeket látszókat hazaküldték, 139 főt azonban bevagoníroztak, és 17 napos, szörnyű körülmények közötti utazás után megérkeztek a Donbasz-medence Vorosilovka és Delta 2 nevű, bányászattal foglalkozó táboraiba.

Az elhurcolt vámosbalogiak közül ugyan néhányuk már a következő évben

sikerült valamilyen módon hazatérnie, a többség azonban 4–5 évet töltött a lágerek poklában, hogy aztán Máramarosziget és Debrecen érintésével érkezzen vissza. Az utolsó 14 fogoly 1950-ben jutott haza. A 139 fős, fiatal fiúkból, kisgyermekes anyákból, családapákból álló csoportból 19 személy a lágerekben hunyt el, ám az átéltek a hazatérőkön is maradandó testi és lelki sebeket okoztak. A balogiak 1989-ig nem emlékezhetek szabadon a község tragédiájára, sőt amikor az egyik lágerben elhunyt emlékére a család sírkövet állított, a hatóságok azt is megtiltották, hogy a halál helyeként a Szovjetuniót tüntessék fel.

GESKO ILONA VÁMOSBALOGI ELHURCOLT VISSZAEMLEKEZÉSE

Víz nem volt egyáltalán, se ivóvíz, se mosakodni, semmi a világon. Csak anyi, amit olvastottunk egy kis vizet, valamelyik barakkban volt valami melegítőszőr, vagy mit tudom én, azt a vizet ittuk mink. De azután a mieink, a mi népünk, minden barakkban csináltak ilyen kis sparheltocskákat, mint ez a villanysparhelt, kőből rakták, igaz, hát az ügyes emberek mindent megcsinálnak, úgyhogy mink aztán azzal melegítettünk a barakkocskában bent.

távirata is, amelyben azt, hogy a repatriálandók listáján csupán cseh és szlovák nevek találhatók, azzal magyarázták, hogy a németek és magyarok kiadatására Csehszlovákia nem tart igényt.

Csak hogy a szovjetek nem voltak figyelemmel a csehszlovákok szelektív repatriálási elképzeléseire, s a hazatérők transzportjaiba németeket és magyarokat is besoroztak. Sőt tekintettel arra, hogy ők alkották az elhurcoltak többségét, a hazatérők között is ők voltak többségben. Mint annak a két transzportnak az esetében, amely még 1946 késő nyarán lépte át a szovjet–csehszlovák államhatárt, s amellyel 75 cseh és szlovák mellett 220 német és 309 magyar is hazaérkezett. Ez pedig annyira nem egyezett a csehszlovák elképzelésekkel, hogy a prágai külügy – nem első és nem utolsó alkalommal – külön memorandumban tiltakozott ellene.

Mivel a Szovjetunió kötelezettséget vállalt, hogy 1948 végéig minden hadifogoly és polgári személy hazatérését lehetővé teszi, 1947 elejétől felgyorsult a csehszlovák állampolgárok (hadifoglyok és civilek) hazatérése is. Ebben a folyamatban az egyik fontos helyszín az Ogyessza melletti Luisdorfi repatriálási tábor volt. Részben ide gyűjtötték a különböző táborok csehszlovákiai illetőségű foglyait, s meglehetősen hosszadalmas eljárás után innen indították őket Csehszlovákia felé. 1947 tavaszán azonban Prága elérte, hogy a jóváhagyási eljárás felgyorsítása érdekében moszkvai követsége egy hivatalnokot delegálhasson Luisdorfba. A gyakorlat azonban azt mutatta, hogy e

delegált feladata nem elsősorban a repatriálás felgyorsítása volt, hanem a magyarok és németek kiszűrése a hazatérésre kijelöltek közül. Ennek érdekében valamennyi érintettől megtudakolták a nemzetiségét, s azoknak, akiket nemzeti szempontból gyanúsnak találtak, külön felhívták a figyelmét arra, hogy Beneš elnök dekrétuma értelmében a németek és a magyarok elveszítették csehszlovák állampolgárságukat, s ha csehszlovák állampolgárnak mondják magukat, lényegében hamisan vallanak, amiért büntetés jár.

A MAGYAROK HAZATÉRESE A SZÁMOK TÜKRÉBEN

Már a fentiekből is kirajzolódik, hogy a szlovákiai magyar elhurcoltak sorsa leginkább a hazatérésük esélyét tekintve tért el magyarországi vagy kárpátaljai sorstársaiktól. Míg a kárpátaljai magyarok visszaszállítása már 1945 őszén megkezdődött és folyamatos volt, s a magyar kormány is jelentős erőfeszítéseket tett, hogy a Szovjetunióba került hadifoglyok és civilek minél előbb otthon lehessenek, addig Csehszlovákia lényegében akadályozta saját polgárai hazatérését.

Ezt felismerve, a szlovákiai magyar elhurcoltak – de a hadifoglyok is – megpróbálták más „utakat” keresni. Vagy úgy, hogy szlováknak vallották magukat, vagy úgy, hogy magyarnak, de kárpátaljai vagy magyarországi lakosnak. Ez utóbbi esetben pedig a szovjet–csehszlovák vagy a magyar–csehszlovák zöldhatáron át próbálták hazatérni felvidéki otthonukba, ami a korabeli körülmények között újabb megpró-

báltatást jelenthetett. Persze a csehszlovák hatóságok sem akadályozhatták a végzetlenségig a magyar nemzetiségű elhurcoltak visszafogadását, s ha kényszeredetten is, de kénytelenek voltak repatriálni őket is. A korabeli csehszlovák politikára jellemző módon azonban a hazatérők kiszolgáltatottságát is megpróbálták kihasználni. Az átvevőállomásként szolgáló Csapról ugyanis a legtöbb esetben Kassára szállították őket, ahol felvették az adataikat, miközben nyomást gyakoroltak rájuk, hogy ne magyarnak, hanem szlováknak vallják magukat, vagyis reszlovakizáljanak. Az adott helyzetben nem kevesen lehettek, akik engedtek ennek a zsarolásnak. A prágai külügyminisztériumban 1949 végén összeállított kimutatás szerint a Szovjetunióból hazatért 9800 (ez nyilvánvalóan nem az összes hazatérteket jelenti) hadifogolyból és polgári elhurcoltból 2699 fő volt szlovák, 4517 magyar, 204 német, 58 ruszin, 4 egyéb és 2318 reszlovakizált. Tehát minden három magyar hazatérőből egyet reszlovakizálásra tudtak kényszeríteni.

A téma relatív feltáratlansága miatt a málenkij robot során elhurcolt szlovákiai lakosok számával kapcsolatban a mai napig nincs konszenzus a szakmában. Ezt egyszerre okozza néhány fontos alapkutatás elvégzetlensége és az, hogy a hiányos források miatt sokszor összekeverednek a civil elhurcoltak és a hadifoglyok adatai. Ezért fordulhat elő az, hogy az elhurcoltak számát jócskán felülbecsülve, egyesek 16–20 ezer, mások akár 69 ezer civil elhurcoltról is beszélnek. Ezeknek a számoknak azonban vajmi kevés közük van a valósághoz. A civilként elhurcoltak száma ugyanis mértékadó becslések szerint csupán 7–8 ezer lehetett. Jelenleg még nem tudjuk kiszámítani, hogy ebből mennyi volt a málenkij robot áldozata, mivel a volt németlakta falvakban, ahol azóta teljesen kicserélődött a lakosság, a közösségi emlékezet folytonossága megszakadt, s így az elhurcoltak száma sem feltárt.

A málenkij robot dél-szlovákiai áldozatainak száma azonban az eddigi kutatások alapján is megbecsülhető. A Bodrogközéből és Ung-vidékről közel 2500 főt hurcoltak el, a Szepsi járásból nagyjából 600-at, Gömörből pedig mintegy 200 főt, így a Dél-Szlovákiából „kis munkára” elhurcoltak számát 3300-ban állapíthatjuk meg, amelynek nagy többségét magyarok alkották, egy kisebb részét (száz-kétszáz főt) pedig németek. A deportálás során vagy a munkatáborokban elhunytak számáról Dobos Ferenc adatai ismertek, ezek szerint az elhurcoltak 36%-a nem tért haza. Egy 1300 lakosú bodrogközi kis település, Kisgéres vesztesége volt a legnagyobb, ahol a 170 elhurcoltból 107 fő már sohasem látta újra szülőföldjét. ♦

A szerző igazgató, Fórum Kisebbségkutató Intézet; egyetemi docens, Selye János Egyetem, Komárom